

# OBSAH

PŘEDMLUVA K DRUHÉMU VYDÁNÍ

5

## ČÁST PRVNÍ

### DIPLOMACIE STAROVĚKU

ÚVOD

7

Kapitola první. DIPLOMACIE STARÉHO VÝCHODU (*prof. V. S. Sergejev*)

11

1. DOKUMENTY DIPLOMACIE STARÉHO VÝCHODU

11

Elamarnská korespondence (XV.—XIV. století před naším letopočtem) —. Smlouva egyptského faraóna Ramesse II. s panovníkem Chetitů Chattušilem III. (roku 1296 před naším letopočtem) —. Mezinárodní politika Asýrie v období její nadvlády (VIII.—VII. století před naším letopočtem) —. Diplomacie krále Aššurbanipala (668—626 před naším letopočtem) —.

2. DIPLOMACIE STARÉ INDIE (I. TISÍCILETÍ PŘED NAŠÍM LETOPOČTEM)

24

3. MEZINÁRODNÍ VZTAHY A DIPLOMACIE VE STARÉ ČÍNĚ

26

Kapitola druhá. DIPLOMACIE STARÉHO ŘECKA (*prof. V. S. Sergejev*)

29

1. FORMY MEZINÁRODNÍCH STYKŮ VE STARÉM ŘECKU

29

Proxenie —. Amfiktyonie —. Smlouvy a spolky —. Vyslanci a poselstva —.

2. ŘECKÁ DIPLOMACIE V KLASICKÉM OBDOBÍ (VIII.—IV. STOLETÍ PŘED NAŠÍM LETOPOČTEM)

34

Vznik diplomacie v homérském Řecku (XII.—VIII. století před naším letopočtem) —. Diplomacie za řecko-perských válek —. Konflikt mezi Spartou a Aténami —. Perikles a návrh na svolání panhelénského mírového kongresu (roku 448 před naším letopočtem) —. Diplomatický boj za peloponéské války (roku 431—404 před naším letopočtem) —. Spolková konference ve Spartě (roku 432 před naším letopočtem) —. Nikiův mír (roku 421 před naším letopočtem) —. Přátelská smlouva Sparty s Persií (roku 412 před naším letopočtem) —. Systém Alkibiadova politického dualismu —. Antalkidův mír (roku 387 před naším letopočtem) —.

3. ŘECKÁ DIPLOMACIE KONCEM IV. STOLETÍ PŘED NAŠÍM LETOPOČTEM 45  
 Filokratův mír (roku 346 před naším letopočtem) —. Debaty v aténském shromáždění o Filokratově míru —. Diplomatické listy makedonského krále Filipa II. aténskému lidu —. Korintský kongres (338—337 před naším letopočtem) —.
4. DIPLOMACIE A MEZINÁRODNÍ VZTAHY V HELÉNSKÉM SVĚTĚ 50

### Kapitola třetí. DIPLOMACIE STARÉHO ŘÍMA (*prof. V. S. Sergejev*) 54

1. ZÁKLADNÍ RYSY ŘÍMSKÉ DIPLOMACIE 54  
 Formy mezinárodních vztahů v Římě —. Diplomatické orgány —.
2. ŘÍMSKÁ DIPLOMACIE V OBDOBÍ REPUBLIKY 57  
 Rozšíření mezinárodních vztahů Říma v III.—II. století před naším letopočtem —. Přátelský spolek Hannibalův s makedonským králem Filipem V. (roku 215 před naším letopočtem) —. Diplomatické vítězství Římanů v Řecku —. Římská diplomacie v Africe (III. století před naším letopočtem) —. Hannibalův plán na obklíčení Itálie —. Diplomacie Římanů v boji proti makedonskému králi Perseovi (II. století před naším letopočtem) —. Vyjednávání makedonského krále Persea s římským legátem Marciem —. Diplomatické vítězství Římanů v Egyptě a v achájském spolku (II. století před naším letopočtem) —. Projevy římských vyslanců na všepolkovém shromáždění v Korintu (roku 147 před naším letopočtem) —. Porážka Achájů (roku 146 před naším letopočtem) —. Diplomacie Julia Caesara v Galii (roku 58—51 před naším letopočtem) —.
3. ORGANIZACE DIPLOMATICKÉHO APARÁTU V OBDOBÍ IMPÉRIA 69  
 Římská politika a diplomacie na Východě v I. století našeho letopočtu —. Dohoda o arménské otázce mezi Římem a Parthií (roku 66 našeho letopočtu) —. Styky Říma s Čínou (I.—II. století našeho letopočtu) —. Smlouva Říma se Sásanovci (III.—VI. století našeho letopočtu) —.
4. VNITŘNÍ DIPLOMACIE 75  
 Rétorsko-diplomatické školy —.
5. SPOJENECKÉ SMLOUVY S „BARBARY“ (IV.—V. STOLETÍ NAŠEHO LETOPOČTU) 79

## ČÁST DRUHÁ

### DIPLOMACIE VE STŘEDOVĚKU

#### ÚVOD 82

#### Kapitola první. „BARBARSKÉ STÁTÝ“ A BYZANTSKÁ ŘÍŠE (*člen korespondent AV SSSR S. V. Bachrušin a akademik J. A. Kosminskij*) 86

1. DIPLOMACIE V DOBĚ VELKÉHO STĚHOVÁNÍ NÁRODŮ 86  
 Římská říše a barbaři —. Cařihradský dvůr a Attila —. Odoakar a Theodorich —.
2. BYZANTSKÁ DIPLOMACIE 90  
 Diplomacie Justiniána I. (roku 527—565) —. Vyslancecké záležitosti v byzantské říši (VI.—X. století) —.
3. PAPEŽSTVÍ A FRANCKÝ STÁT 96  
 Diplomacie římských papežů —. Styky papežů s frankým státem —. Diplomacie Karla Velikého —.



## 2. PRUSKO-RAKOUSKÁ VÁLKA

Konflikt mezi Pruskem a Rakouskem pro Šlesvik a Holštýn —. Gasteinská smlouva (14. srpna 1865) —. Alexandr II., Gorčakov a otázka sjednocení Německa —. Schůzka Bismarcka s Napoleonem III. v Biarritzu (roku 1865) —. Příprava Pruska k válce —. Zásah Napoleona III. do diplomatických jednání Bismarckových —. Prusko-rakouská válka —. Mikulovské příměří (26. července 1866) —.

Kapitola patnáctá. DIPLOMATICKÁ PŘÍPRAVA FRANCOUZSKO-PRUSKÉ VÁLKY (1867–1870) (*akademik J. V. Tarle*)

614

Úloha Pruska v Severoněmeckém spolku po pražském míru —. Poměr Anglie k Prusku —. Vztahy mezi Ruskem a Pruskem —. Vztahy mezi Francií a Pruskem —. Francie požaduje od Pruska kompenzaci za neutralitu —. Memorandum Drouyna de Lhuys —. Jednání Benedettiho s Bismarckem —. Nespokojenost Anglie s francouzskými požadavky —. Výhledy na budoucí prusko-francouzskou válku —. Lucemburská otázka —. Postoj Ruska. Konference mocností v Londýně v květnu roku 1867 —. Neúspěch mexického dobrodružství Napoleona III. (roku 1867) —. Diplomatická situace v předvečer prusko-francouzské války —. Zahraniční a vnitřní situace Francie v předvečer prusko-francouzské války —. Kandidatura Leopolda Hohenzollerna na španělský trůn —. Jednání Benedettiho s Vilémem I. v Emži —. Porada u Napoleona III. 12. července 1870 —. Požadavky Napoleona III. vůči Vilémovi I. —. Bismarckova „emžská depeše“ —. Nespokojenost Alexandra II. s postupem Napoleona III. —.

Kapitola šestnáctá. PRUSKO-FRANCOUZSKÁ VÁLKA A FRANKFURTSKÝ MÍR (1870–1871) (*člen korespondent AVSSSR V. M. Chvostov*)

628

Postoj Ruska, Rakousko-Uherska a Itálie za prusko-francouzské války —. Zrušení neutralizace Černého moře —. Uzavření předběžné mírové smlouvy ve Versailles —. Pařížská komuna a mezinárodní diplomacie —. Frankfurtský mír —.

Kapitola sedmnáctá. DIPLOMACIE NA DÁLNÉM VÝCHODĚ V PADESÁTÝCH AŽ ŠEDESÁTÝCH LETECH XIX. STOLETÍ (*prof. A. L. Naročnickij*)

642

Rozšíření funkcí diplomacie jako nástroje koloniální politiky kapitalistických mocností ve východní Asii —. Hlavní směry diplomacie feudálních vlád ve východní Asii. Vliv lidových hnutí na diplomacii —.

## 1. NÁSILNÉ VTAŽENÍ JAPONSKA DO DIPLOMATICKÝCH A OBCHODNÍCH STYKŮ S KAPITALISTICKÝMI ZEMĚMI

643

Jednání Perryho se šógunovou vládou a uzavření kanagawské smlouvy mezi Spojenými státy a Japonskem roku 1854 —. Uzavření anglo-japonské smlouvy roku 1854 —. Puřatinova mise v Japonsku —.

## 2. DIPLOMACIE NA DÁLNÉM VÝCHODĚ ZA DRUHÉ OPIOVÉ VÁLKY V LETECH 1856–1858

649

Otázka přezkoumání nerovnoprávných smluv s Čínou v letech 1853–1854 —. Britská diplomacie za druhé anglo-barmské války v letech 1852–1853. Nerovnoprávné smlouvy se Siamem (Thajskem) v letech 1855–1856 —. Diplomacie kapitalistických mocností a začátek rolnické války v Číně. Zřízení zahraniční

inspekce nad námořní celníci v Šanghaji (roku 1854) —. Diplomatická příprava druhé opiové války v letech 1856—1858 —. Aĝgungská smlouva mezi Ruskem a Čínou (28. května 1859) —. Diplomacie čchingské vlády a tiencinské smlouvy z roku 1858 —. Diplomacie šógunovy vlády. Nerovnoprávné smlouvy s Japonskem v letech 1857—1858 —.

3. DIPLOMACIE NA DÁLNĚM VÝCHODĚ ZA TŘETÍ OPIOVÉ VÁLKY ROKU 1860 A INTERVENCE PROTI POVSTÁNÍ TCHAJ-PCHINGŮ 661  
 Úloha anglické a francouzské diplomacie při provokování nové války s Čínou roku 1859 —. Diplomacie Anglie a Francie a stanovisko čchingské vlády za války v Číně v roce 1860 —. Ignatjevova mise a rusko-čchingská smlouva v Pekingu roku 1860 —. Diplomatická příprava anglické, francouzské a americké intervence proti tchajpchingenskému povstání. Postoj carského Ruska —.
4. DIPLOMACIE NA DÁLNĚM VÝCHODĚ OD POTLAČENÍ TCHAJPCHINGSKÉHO POVSTÁNÍ AŽ DO KONCE ŠEDESÁTÝCH LET XIX. STOLETÍ 672  
 Vzrůstající závislost Číny na kapitalistických státech jako důsledek opiových válek a potlačení tchajpchingenského povstání —. Diplomacie USA v Číně a takzvaná Burlingamova smlouva z roku 1868 —. Diplomatické vztahy mezi Čínou a Ruskem v šedesátých letech —. Diplomacie Anglie a Ruska za povstání v západních pohraničních oblastech Číny v šedesátých letech XIX. století —. Diplomacie kapitalistických mocností a šógunovy vlády v Japonsku v šedesátých letech —. Diplomatické vztahy USA a Ruska a expanze USA v Tichém oceáně v šedesátých letech XIX. století —. Diplomacie kapitalistických mocností a Korea v šedesátých letech XIX. století —.

#### Kapitola osmnáctá. DIPLOMACIE NA STŘEDNÍM VÝCHODĚ V PADESÁTÝCH AŽ ŠEDESÁTÝCH LETECH XIX. STOLETÍ (*prof. A. L. Naročnickij*) 686

Diplomatický boj v Íránu za krymské války —. Diplomacie Afghánistánu za emíra Dóst Muhammada a anglo-afghánská nerovnoprávná smlouva z roku 1855 —. Diplomatická příprava a průběh anglo-íránské války v letech 1856 až 1857 —. Mírová smlouva Anglie s Íránem, uzavřená v Paříži 4. března 1857 —. Pronikání anglických a tureckých agentů do středoasijských chanátů v padesátých letech —. Rozpory mezi středoasijskými chanáty a jejich vliv na diplomacii —. Mise N. P. Ignatjeva v Chívě a Buchaře roku 1857 —. Anglická diplomacie a povstání v Indii v letech 1857—1859 —. Úloha diplomacie carské vlády při dobývání Střední Asie v šedesátých letech —. Britská diplomacie v Afghánistánu v šedesátých letech —. Anglo-ruská jednání o středoasijských otázkách roku 1869 —.

#### BIBLIOGRAFIE 697

#### JMENNÝ REJSTŘÍK 739



4. DIPLOMACIE ARABŮ	101
5. DIPLOMACIE STARÉ RUSI	103
Mezinárodní vztahy Staré Rusi v IX.—X. století —. Rus a Byzanc —. Rus a Evropa —. Smlouvy kyjevských knížat s Řeky —.	
<b>Kapitola druhá. DIPLOMACIE OBDOBÍ FEUDÁLNÍ ROZTRŮŠTĚNOSTI</b> ( <i>člen korespondent AV SSSR S. V. Bachrušin a akademik J. A. Kosminskij</i> )	108
1. POLITICKÁ ROZTRŮŠTĚNOST NA ZÁPADĚ	108
Rozpad říše Karla Velikého —. Feudální roztrůštnost Evropy —. Právo soukromé války —.	
2. DIPLOMACIE NA RUSI V XI.—XV. STOLETÍ	111
Mezinárodní vztahy Staré Rusi v XI.—XIII. století —. Smlouvy ruských měst s německými městy a Norskem —. Diplomacie mezi knížaty na Rusi v XII. až XIII. století —. Vyslanecká služba —. Pravidla uzavírání smluv —. Mezinárodní vztahy severovýchodní Rusi v XIII.—XV. století —. Rusko-tatarské vztahy v XIII.—XV. století —. Smlouvy mezi knížaty v XIV. a XV. století —.	
<b>Kapitola třetí. DIPLOMACIE V OBDOBÍ UPEVNĚOVÁNÍ FEUDÁLNÍ MONARCHIE</b> ( <i>akademik J. A. Kosminskij</i> )	125
1. SVATÁ ŘÍŠE ŘÍMSKÁ A PAPEŽSTVÍ KONCEM XI. A ZAČÁTKEM XII. STOLETÍ	125
Centralistické síly ve feudální Evropě. Univerzalistické tendence v politice císařství a papežství —. Řehoř VII. a Jindřich IV. —.	
2. KŘIŽÁCKÁ TAŽENÍ A MEZINÁRODNÍ VZTAHY V XII. STOLETÍ	131
3. ŘÍŠE A PAPEŽSTVÍ V XII.—XIII. STOLETÍ	134
Fridrich Barbarossa —. Inocenc III. —. Fridrich II. Hohenstaufský —.	
4. AGRESE NĚMECKÝCH FEUDÁLŮ NA VÝCHOD (IX.—XV. STOLETÍ)	141
Karel Veliký a Slované —. Velkomoravská říše —. Tažení Němců na území polabských a pobaltských Slovanů —. Němci a Čechy —. Němečtí feudálové a Polsko —. Němečtí feudálové ve východním Pobaltí —. Němci v Prusku —. Neúspěch německé agrese proti Rusku —. Řád německých rytířů ve východních Pomořanech —. Boj řádu německých rytířů proti Polsku a Litvě —. Rozdrčený řád německých rytířů —.	
5. DIPLOMACIE FRANCIE VE XII.—XV. STOLETÍ	151
Upevnění feudální monarchie —. Diplomatické styky s mongolskými chány —. Filip IV. a Bonifác VIII. —. Stoletá válka —. Ludvík XI. a jeho diplomacie —.	
6. ITALSKÁ DIPLOMACIE XII.—XV. STOLETÍ	168
Mezinárodní styky Itálie —. Organizace konzulární služby —. Florentští diplomati —. Benátská diplomacie —. Vyslanecké záležitosti v Benátkách —.	
7. PRVNÍ MEZINÁRODNÍ KONGRESY. VZNIK VĚDY O MEZINÁRODNÍM PRÁVU	177
Ekumenické koncily ve XII.—XIV. století —. Otázka církevní unie v XI.—XIV. století —. Zahájení konciliárního hnutí. Pisánský koncil —. Kostnický koncil —. Basilejský koncil —. Otázka církevní unie na basilejském a florentském koncilu —. Světské kongresy v XV. století —. Vznik vědy o mezinárodním právu —.	
8. DIPLOMACIE V ČINĚ VE STŘEDOVĚKU ( <i>doc. L. V. Simonovskaja</i> )	185

Čínská diplomacie v období jižních a severních království —. Diplomacie císařství Suej a Tchang —. Diplomacie dynastie Sung —. Diplomacie za panování Mingů —.

9. INDICKÁ DIPLOMACIE VE STŘEDOVĚKU (*dr. hist. věd K. A. Antonovová*) 191

### ČÁST TŘETÍ

## DIPLOMACIE POZDNÍHO STŘEDOVĚKU A ZAČÁTKU NOVOVĚKU (XVI. — XVIII. STOL.)

### ÚVOD

196

Kapitola první. VŠEOBECNÁ CHARAKTERISTIKA DIPLOMACIE  
A DIPLOMATICKÝCH ORGÁNŮ V XVI.—XVIII. STOLETÍ  
(*akademik S. D. Skazkin*)

200

Politická mapa Evropy v XVI. století —. „Státní zájem“ jako zásada politiky —. Orgány zahraniční politiky a diplomacie v XVI.—XVIII. století. Diplomatická služba tohoto období —. Vznik vědy o mezinárodním právu —. Život a mravy diplomatů v XVI.—XVIII. století —. Periodizace diplomatických dějin XVI. až XVIII. století a hlavní směry zahraniční politiky a diplomacie evropských států —.

Kapitola druhá. DIPLOMACIE V XVI. STOLETÍ (*člen korespondent  
AV SSSR S. V. Bachrušin a akademik S. D. Skazkin*)

212

1. DIPLOMACIE ŠPANĚLSKA, FRANCIE A ANGLIE V XVI. STOLETÍ 212  
Období španělské nadvlády v Evropě. Španělsko za Karla V. a Filipa II. —. Francie v XVI. století —. Anglická diplomacie v XVI. století —.
2. DIPLOMACIE RUSKÉHO STÁTU KONCEM XV. A V XVI. STOLETÍ 220  
Diplomacie Moskevského velkoknížectví za Ivana III. —. Diplomacie Ivana IV.

Kapitola třetí. DIPLOMACIE EVROPSKÝCH STÁTŮ V XVII. STOLETÍ  
(*člen korespondent AV SSSR S. V. Bachrušin a akademik S. D. Skazkin*)

227

1. OBDOBÍ FRANCOUZSKÉ HEGEMONIE V EVROPĚ V XVII. STOLETÍ 227  
Diplomacie Jindřicha IV. —. Diplomacie Richelieuova —. Třicetiletá válka a vestfálský mír —. Diplomacie Ludvíka XIV. —. Války Ludvíka XIV. —. Nijmegenský mír —. Francouzsko-holandské soupeření. Vilém III. Oranžský. Oxenstjerna —.
2. DIPLOMACIE ANGLICKÉ BURŽOAZNÍ REVOLUCE (1610—1660) 237  
Diplomacie „Dlouhého parlamentu“ —. Cromwellova diplomacie —.
3. MEZINÁRODNÍ POSTAVENÍ RUSKÉHO STÁTU V XVII. STOLETÍ 246  
Mezinárodní postavení a diplomacie ruského státu na začátku XVII. století —. Hlavní směry zahraniční politiky ruského státu v XVII. století —. Diplomatické instituce ruského státu —. Ruští diplomaté v XVII. století —. „Vyslancecký obřad“ —. Nové jevy v diplomacii ruského státu v XVII. století —.



Kapitola čtvrtá. DIPLOMACIE EVROPSKÝCH STÁTŮ V XVIII. STOLETÍ ( <i>člen korespondent AV SSSR S. V. Bachrušin a akademik S. D. Skazkin</i> )	269
1. VÁLKA O ŠPANĚLSKÉ DĚDICTVÍ A ZAČÁTEK ÚPADKU MEZINÁRODNÍHO VÝZNAMU FRANCIE Utrechtský mír —. Francouzská diplomacie za Ludvíka XV. —. Válka o polské dědictví —. „Královské tajemství“ —.	269
2. ZAHRANIČNÍ POLITIKA ANGLIE V XVIII. STOLETÍ Pitt starší —. Politika Anglie v Indii —.	275
3. NĚMECKO V XVIII. STOLETÍ. RAKOUSKO-PRUSKÉ SOUPEŘENÍ Válka o rakouské dědictví. Fridrich II. jako diplomat —. Sedmiletá válka a diplomacie Fridricha II. —.	277
4. DIPLOMACIE RUSKÉ ŘÍŠE V XVIII. STOLETÍ Zahraniční politika Petra I. —. Diplomatické instituce a metody diplomatické činnosti za Petra I. —. Petr I. jako diplomat —. Zahraniční politika Ruska v letech 1726—1755 —. Sedmiletá válka —. Ruská diplomacie za nástupců Petra I. v boji proti západoevropské diplomacii —. Diplomacie Kateřiny II. —. Diplomatické metody Kateřiny II. — Diplomatické instituce v Rusku v letech 1726 až 1796 —.	283

## ČÁST ČTVRTÁ

## DIPLOMACIE V NOVOVĚKU

(1789 — 1871)

ÚVOD	314
------	-----

Kapitola první. DIPLOMACIE AMERICKÉ BURŽOAZNÍ REPUBLIKY (1775—1794) ( <i>člen korespondent AV SSSR A. V. Jefimov</i> )	322
--	-----

Oddělení třinácti amerických kolonií od Anglie. Prohlášení nezávislosti —. Výbor pro tajnou korespondenci (1775—1777) —. Mise Silase Deana —. Benjamin Franklin — americký vyslanec ve Francii —. Pomoc francouzské vlády americkým koloniím —. Uzavření spojenecké a obchodní smlouvy mezi Francií a Spojenými státy (6. února 1778) —. Pokusy Kongresu o navázání diplomatických styků s několika evropskými státy —. Danahovo posláni —. Vstup Francie a Španělska do války proti Anglii (1778—1779) —. Ozbrojená neutralita v roce 1780 —. Mírová jednání —. Činnost francouzského vyslance Geneta v Americe (1793—1794) —. Vzájemný poměr Anglie a Spojených států po válce za nezávislost. Anglo-americká smlouva z roku 1794. —

Kapitola druhá. EVROPSKÁ DIPLOMACIE [ZA FRANCOUZSKÉ BURŽOAZNÍ REVOLUCE (1789—1794) ( <i>profesor A. L. Naročnickij</i> )	341
--	-----

1. BURŽOAZIE A DIPLOMACIE FRANCOUZSKÉ MONARCHIE V PŘEDVEČER REVOLUCE	341
Buržoazie a diplomacie absolutních monarchií v XVI.—XVIII. století —. Krize diplomacie francouzského absolutismu před rokem 1789 —. Kritika diplomacie absolutních monarchií v XVIII. století ideology buržoazie —.	

2. FRANCOUZSKÁ REVOLUCE A EVROPSKÁ DIPLOMACIE V OBDOBÍ ÚSTAVODÁRNÉHO A ZÁKONODÁRNÉHO SHROMÁŽDĚNÍ 346  
 Francouzská diplomacie za Národného ústavodárného shromáždění —. Evropská diplomacie v letech 1789—1792. William Pitt mladší —. Diplomacie carské vlády roku 1789 —. Leopold II. a Belgie. Hertzbergův plán a spolek Pruska s Polskem z roku 1790 —. Dohoda v Reichenbachu z 27. července 1790 —. Východní krize roku 1791. Pittův nezdar a úspěch Kateřiny II. —. Neždařený útěk Ludvíka XVI. a vytvoření kontrarevoluční koalice —. Myšlenka evropského kongresu pro zásah do francouzských záležitostí (roku 1791) —. Rusko-švédské plány a francouzští emigranti —. Rakousko-pruský spolek proti Francii (7. února 1792) —. Francouzská diplomacie za Zákonodárného shromáždění (od podzimu 1791 do 10. srpna 1792) —.
3. FRANCOUZSKÁ DIPLOMACIE A EVROPSKÉ MOCNOSTI OD SVRŽENÍ MONARCHIE VE FRANCII DO NASTOLENÍ JAKOBÍNSKÉ DIKTATURY 365  
 Girondistická diplomacie za Konventu od září 1792 do dubna 1793 —. William Pitt a rozšíření kontrarevoluční koalice —. Plány na rozdělení a vyplenění Francie —. Druhý dělení Polska (roku 1793) —. Porážka Francie a Dantonova diplomacie —.
4. DIPLOMACIE JAKOBÍNSKÉ DIKTATURY 371  
 Dantonovci a diplomacie za jakobínské diktatury —. Vyzvědačská a záškodnická agentura koalice ve Francii —. Hébertisté, Cloots a diplomacie —. Robespierre a diplomacie Výboru pro obecné blaho od podzimu 1793 do převratu 9. thermidoru (27. července 1794) —. Organizace jakobínské diplomacie —. Význam dobovatelských snah francouzské buržoazie v připravovaném převratu 9. thermidoru —.

### Kapitola třetí. DIPLOMACIE V DOBĚ THERMIDORSKÉ REAKCE A DIREKTORIA (1794—1799) (*prof. A. L. Naročnickij*)

1. LETA THERMIDORSKÉ REAKCE (1794—1795) 380  
 Vojenská převaha Francie v Evropě a diplomacie thermidorské reakce —. Třetí dělení Polska roku 1795 —. Anglo-rusko-rakouský spolek z roku 1795 —.
2. DIPLOMACIE V DOBĚ DIREKTORIA (1795—1799) 383  
 Zahraniční politika direktoria —. Obnovení ministerstva zahraničních věcí. Generálská diplomacie —. Talleyrand a Bonaparte —. Druhá koalice a převrat 18. brumairu —.

### Kapitola čtvrtá. DIPLOMATICKÉ VZTAHY ZA KONZULÁTU A CÍSAŘSTVÍ (*prof. S. B. Kan*)

Napoleon Bonaparte jako diplomat. Dobyvačný charakter napoleonských válek —. Konec válek druhé koalice. Amienský mír —. Nová roztržka mezi Francií a Anglií —. Anglo-ruský spolek a vytvoření třetí koalice —. Rozdrcení třetí koalice a jeho důsledky —. Napoleonovy nároky na země na Blízkém a Středním východě —. Vytvoření čtvrté koalice. Porážka Pruska u Jeny a Auerstedtu. — Vyhlášení kontinentální blokády Anglie (21. listopadu 1806) —. Tylžský mír a spolek mezi Francií a Ruskem —. Tylžský mír a ruská společnost. První rozpory ve francouzsko-ruském spolku —. Vzrůstající odpor proti Napoleonovi v porobených zemích —. Erfurtská schůzka a upevnění politického postavení Ruska —. Pátá koalice a nová porážka Rakouska. Příčiny vojenských a diplomatických



úspěchů Napoleona v letech 1800—1809 —. Příčiny války roku 1812 —. Diplomatická příprava války mezi Ruskem a Francií —. Začátek Vlastenecké války z roku 1812 —. Diplomatická činnost Francie a Ruska za války roku 1812 —. Vytvoření šesté koalice. Přerůstání osvobozené války proti francouzskému dobyvateli ve válku nespravedlivou a loupeživou —. Vstup spojeneckých vojsk do Francie. Chaumontská smlouva —. Zhroucení Napoleonovy říše. První pařížský mír a restaurace Bourbonů —.

Kapitola pátá. VÍDEŇSKÝ KONGRES (ŘÍJEN 1814—ČERVEN 1815)  
(*akademik J. V. Tarle*)

417

Poměr Alexandra I. k hlavním účastníkům kongresu —. Talleyrandovo vystoupení —. Zásada legitimismu —. Polsko-saská otázka —. Tajná dohoda Rakouska, Francie a Anglie proti Rusku a Prusku (3. ledna 1815) —. Založení Německého spolku (roku 1815) —. „Sto dní“ (20. březen — 28. červen 1815) —. Výsledky vídeňského kongresu —. Nepevnost výsledků vídeňského kongresu —.

Kapitola šestá. DIPLOMACIE USA OD KONCE XVIII. STOLETÍ DO  
VYHLÁŠENÍ „MONROEOVY DOKTRÍNY“ ROKU 1823 (*člen  
korespondent AV SSSR A. V. Jefimov*)

427

Americká diplomacie a Francie v devadesátých letech XVIII. století —. Jak Spojené státy „získaly“ Louisianu —. Charakteristické rysy americké diplomacie v prvních desetiletích XIX. století —. Válka USA proti Anglii v letech 1812 až 1814 —. Politika USA vůči sousedním státům. Obsazení Východní Floridy —. Stanovisko Spojených států v jihoamerické otázce a „Monroecova doktrína“ —. Další expanze USA —.

Kapitola sedmá. OD VYTVOŘENÍ SVATÉ ALIANCE K ČERVEN-  
COVÉ REVOLUCI (1815—1830) (*člen  
korespondent AV SSSR A. V. Jefimov a akademik J. V. Tarle*)

445

Svatá aliance —. Vnitřní rozpory ve Svaté alianci —. Kongres v Opavě a Lublani v letech 1820—1821 —.

1. ZAČÁTEK ROZPADU SVATÉ ALIANCE

448

Canning —. Obrat v zahraniční politice Anglie roku 1822 —. Veronský kongres (roku 1822) —. Evropské mocnosti a Latinská Amerika —. Řecká otázka —.

2. SBLÍŽENÍ RUSKA S ANGLIÍ A FRANCIÍ A DALŠÍ ROZKLAD SVATÉ ALIANCE  
Mikuláš I. jako diplomat —. Sblížení carského Ruska s vládami Anglie a Fran-  
cie —. Wellingtonovo posláni v Petrohradě —. Vytvoření koalice tří mocností  
proti Turecku —.

453

3. RUSKO-TURECKÁ VÁLKA

458

Rusko-turecká válka v letech 1828—1829 —. Drinopolský mír 14. (2.) září 1829 —.

Kapitola osmá. OD ČERVENCOVÉ REVOLUCE VE FRANCII K REVOLUČNÍM PŘEVRAŤUM V EVROPĚ (1830–1848) (*akademik J. V. Tarle*)

- |  |            |
|--|------------|
| 1. POMĚR CARSKÉ VLÁDY K ČERVENCOVÉ REVOLUCI  | 461        |
| 2. STANOVISKO VELMOCÍ V OTÁZCE POLSKÉHO POVSTÁNÍ<br>Polské povstání roku 1830–1831 —. Poměr anglické a francouzské vlády k polskému povstání —. Pokus Anglie a Francie o diplomatický zásah do polské otázky —.  | 461<br>463 |
| 3. BELGICKÁ REVOLUCE A VELMOCI   | 466        |
| 4. SMLOUVA V ŮNKAR ISKELESI MEZI RUSKEM A TURECKEM A ROZPORY MEZI VELMOCEMI VE VÝCHODNÍ OTÁZCE<br>Turecko-egyptský spor a stanovisko velmocí (1832–1833) —. Smlouva v Ůnkar Iskelesi (8. července 1833) —. Palmerston —. Přistěnění anglo-ruských rozporů po smlouvě v Ůnkar Iskelesi —. Schůzka panovníků v Mnichově Hradišti (roku 1833) —. Dva směry v Anglii ve východní otázce —. Východní otázka v letech 1840–1847 —. | 467        |

Kapitola devátá. EVROPSKÁ DIPLOMACIE ZA REVOLUCÍ V LETECH 1848–1849 (*prof. A. L. Naročnickij*)

478

Vliv revolucí v letech 1848–1849 na evropskou diplomacii —. Diplomacie prozatímní vlády po únorové revoluci ve Francii —. Diplomacie evropských vlád a únorová revoluce —. Vliv březnové revoluce v Rakousku a Prusku na rusko-francouzské diplomatické vztahy —. Evropská diplomacie a po'ské osvobozenecské hnutí roku 1848 —. Postoj evropských vlád k politice Pruska v otázce šlesvicko-holštýnské a k problému sjednocení Německa roku 1848 —. Stanovisko zakladatelů marxismu k otázce revoluční války v Německu v letech 1848–1849 —. Anglie a Francie v úloze zprostředkovatele mezi Rakouskem a Sardinii. Návrh na svolání evropského diplomatického kongresu o italských problémech —. Mikuláš I. a kontrarevoluce v Rakousku a Prusku roku 1848 —. Evropské mocnosti a Prusko za revolučního rozmachu v jižním Německu na jaře roku 1849 —. Evropská diplomacie a francouzská intervence v Římě. Lessepsova mise —. Zahraniční politika revolučního Maďarska a diplomacie západních mocností —. Carská diplomacie za intervence a potlačení maďarské revoluce —. Východní otázka v letech 1848–1849. Balta-limanská konvence —. Spor o maďarské a polské emigranty v Turecku roku 1849 —. Diplomatický zásah mocností do rakousko-pruského sporu o obnovení Německého spolku —. Výsledky rozvoje mezinárodních vztahů a diplomacie v letech 1848–1850 —.

Kapitola desátá. DIPLOMACIE V INDII, NA STŘEDNÍM VÝCHODĚ A V ČÍNĚ KE KONCI XVIII. A V PRVNÍ POLOVINĚ XIX. STOLETÍ (*prof. A. L. Naročnickij*)

502

- |   |     |
|---|-----|
| 1. ÚLOHA BRITSKÉ DIPLOMACIE PŘI PODMANĚNÍ A KOLONIÁLNÍM UJAŘMENÍ INDIE<br>Diplomacie Východoindické společnosti za Cliveho —. Diplomacie Východoindické společnosti za Hastingse —. Diplomacie státu Majsúr za války s Anglií (1767–1799) —. Subsidiární smlouvy s Avadhem a maráthskými knížectvími —. | 504 |
|---|-----|



Metody britské diplomacie při dalším dobývání Indie a Barmy Východo-indickou společností v letech 1815—1848—.	
2. DIPLOMATICKÝ BOJ V ÍRÁNU, AFGHÁNISTÁNU A STŘEDNÍ ASII V PRVNÍ POLOVINĚ XIX. STOLETÍ	512
Malcolmova míse a anglo-íránské smlouvy z roku 1801. Počátek rusko-íránské války v letech 1804—1813 —. Jaubertova míse. Finkensteinská smlouva z roku 1807 —. Anglo-francouzský diplomatický boj v Íránu v letech 1807—1811. Míse Gardanova a Jonesova —. Gulistánský mír roku 1813 a britská diplomacie — Anglie a nová rusko-íránská válka. Turkománčájský mír roku 1828 —. Herátská otázka roku 1838 —. Britská diplomacie za anglo-afghánské války v letech 1839 až 1842. —. Ruské a anglické míse v středoasijských chanátech v první polovině XIX. století —.	
3. KAPITALISTICKÉ MOCNOSTI A ČÍNA	523
Politika izolace Číny a diplomacie dynastie Čching —. Příčiny a rozpoutání první opiové války v letech 1838—1842 —. Diplomacie Anglie a čchingské vlády od začátku války do uzavření příměří v Kantonu (31. května 1841) —. Porážka čchingské vlády a nankingská smlouva (29. srpna 1842) —. Expanze USA na Tichém oceáně a nerovnoprávná americko-čínská smlouva z roku 1844 —. Expanze Francie v jihovýchodní Asii. Lagrenéova míse a smlouva mezi Francií a Čínou roku 1844 —. Následky nerovnoprávných smluv kapitalistických mocností s Čínou ve čtyřicátých letech XIX. století —.	
4. RUSKO-ČÍNSKÉ DIPLOMATICKÉ STYKY DO POLOVINY XIX. STOLETÍ	536
Rusko-čínské diplomatické styky v XVIII. století —. Rusko-čínské diplomatické vztahy na začátku XIX. století. Golovkinova míse —. Celkový směr ruské politiky vůči Číně v třicátých a čtyřicátých letech XIX. století —. Kuldžská rusko-čínská obchodní smlouva z roku 1851 —.	
5. IZOLACE JAPONSKA A KOREJE	540
Neúspěšné pokusy západních mocností a carského Ruska navázat obchodní a diplomatické styky s Japonskem v první polovině XIX. století —. Izolovanost Koreje —.	
Kapitola jedenáctá. EVROPSKÁ DIPLOMACIE ZA KRYMSKÉ VÁLKY A PAŘÍŽSKÝ MÍR ( <i>akademik J. V. Tarle</i> )	543
1. MEZINÁRODNÍ SITUACE PŘED VYPUKNUTÍM KRYMSKÉ VÁLKY	543
Přiostržení východní otázky po revolucích let 1848—1849 —. Vyjednávání o rozdělení Turecka —. Rusko-francouzské třenice v Turecku —.	
2. RUSKO-TURECKÝ KONFLIKT ROKU 1853 A STANOVISKO VELMOCÍ	546
Míse knížete A. S. Menšikova v Turecku —. Protiakce anglického vyslance v Cařihradě —. Obsazení podunajských knížectví ruskými vojsky —. Postoj Francie v rusko-tureckém konfliktu —. Postoj Rakouska k rusko-tureckému konfliktu —. Postoj Pruska k rusko-tureckému konfliktu —. „Vídeňská nota“ —. Turecko vyhláší Rusku válku —.	
3. VSTUP ANGLIE A FRANCIE DO VÁLKY PROTI RUSKU	551
4. DIPLOMATICKÁ ČINNOST VELMOCÍ ZA KRYMSKÉ VÁLKY	554
Palmerstonův plán na oslabení a rozdělení Ruska —. Míse A. F. Orlova ve Vídni —. Postoj Pruska za krymské války —. „Čtyři body“ Napoleona III. (18. července 1854) —. Postoj Švédska —. Akce rakouské diplomacie —.	

5. PAŘÍŽSKÝ KONGRES ROKU 1856 561  
Tajné vyjednávání Napoleona III. s Alexandrem II. o míru —. Rakouské ultimátum Rusku —. Stanovisko Francie na pařížském kongresu —. Stanovisko Anglie na kongresu —. Mírové podmínky —.
- Kapitola dvanáctá. DIPLOMACIE USA VE ČTYŘICÁTÝCH AŽ ŠEDESÁTÝCH LETECH XIX. STOLETÍ A ZA OBČANSKÉ VÁLKY (člen korespondent AV SSSR A. V. Jefimov) 567
1. DIPLOMACIE USA VE ČTYŘICÁTÝCH AŽ PADESÁTÝCH LETECH XIX. STOLETÍ 567  
Anexe Texasu —. Diplomatické styky USA s Mexikem a válka v letech 1846 až 1848 —. Zrušení kondominia v Oregonu. Pokusy USA o expanzi v Západní Indii a ve Střední Americe —.
2. DIPLOMACIE V OBDOBÍ OBČANSKÉ VÁLKY 574  
Naděje otrokářů na intervenci Anglie a Francie —. Začátek války —. Intervence Anglie, Francie a Španělska v Mexiku —. Incident s „Trentem“ (roku 1861) —. Vystoupení anglických dělníků proti podporování Jihu —. Stanovisko Francie —. Zrušení otroctví (roku 1863) —. Stanovisko Ruska —. Dobyvatelská politika republikánské strany po občanské válce —.
- Kapitola třináctá. EVROPSKÁ DIPLOMACIE OD PAŘÍŽSKÉHO MÍRU DO VÁLKY PRUSKA A RAKOUSKA S DÁNSKEM (1856 až 1863) (akademik J. V. Tarle) 585
1. RUSKÁ DIPLOMACIE PO PAŘÍŽSKÉM MÍRU. DIPLOMACIE DRUHÉHO FRANCOUZSKÉHO CÍSAŘSTVÍ 585  
A. M. Gorčakov jako diplomat —. Sblížení Francie s Ruskem —. Zhoršení anglo-francouzských vztahů —. Stanovisko států Německého spolku k Rakousku —. Schůzka v Plombières (20. července roku 1858) a francouzsko-ruská dohoda (roku 1859) —. Válka Francie a Itálie s Rakouskem. Příměří ve Villafrance (roku 1859) —. Dvojaká úloha Ruska v otázce sjednocení Itálie —. Vliv francouzské expanze do Indočíny na anglo-francouzské vztahy —. Nezdařený pokus Napoleona III. o obsazení Sýrie —. Začátek mexického dobrodružství Napoleona III. —.
2. DIPLOMATICKÁ ČINNOST VELMOCÍ ZA POLSKÉHO POVSTÁNÍ ROKU 1863 594  
Bismarck jako diplomat —. Stanovisko Pruska k polskému povstání (roku 1863) —. Vystoupení Francie, Rakouska a Anglie v otázce polského povstání roku 1863 —. Anglie odmítá zasahovat do polských záležitostí —.
- Kapitola čtrnáctá. BISMARCKOVA DIPLOMACIE ZA VÁLKY S DÁNSKEM A RAKOUSKEM (1864–1866) (akademik J. V. Tarle) 601
1. PRUSKO-DÁNSKÝ SPOR O ŠLESVIK-HOLŠTÝN 601  
Otázka vlády nad Šlesvikem a Holštýnem po smrti Bedřicha VII. —. Stanovisko Ruska —. Stanovisko Anglie, Francie a Rakouska —. Dohoda mezi Rakouskem a Pruskem —. Stanovisko velmocí k prusko-dánské válce —. Podmínky míru s Dánskem —.